

KÖY DARES NE YÖNEL K KANUN TASARISI'NDK DÜZENLEMELER

Rüveyda KIZILBO A

Marmara Üni., Sosyal Bilimler Enst., Mahalli dareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, Doktora Ö rencisi

REGULATIONS OF THE DRAFT LAW FOR THE VILLAGE ADMINISTRATION

Abstract: The 1924 dated village law regulating the administration of villages needs to be rearranged due to the change in economic, social and demographic conditions of Turkey. Renewal of legislation in local administrations field is an important constitute of the draft law prepared in this regard. Generally, the draft law handles the establishment, organs, managements, functions, authorities and responsibilities, working procedures and principals of villages and the relations between villages and other institutions. The draft law contains new regulations to increase the capacity of administrative and financial effectiveness of the village management. Besides, recall of village headman and council and renewal of procedures in rural and urban area planning should be overemphasized.

The aim of this study is to verify the differences of new regulations and to emphasize the positive and negative characteristics of the draft law based on this by comparing the sections of the law and draft law.

Keywords: Local Administrations, Village Administration, Village Law No 442, Draft Law.

KÖY DARES NE YÖNEL K KANUN TASARISI'NDK DÜZENLEMELER

Özet: Köylerin yönetimini düzenleyen 1924 tarihli Köy Kanunu, Türkiye'nin de i en ekonomik, sosyal ve demografik ko ulları dikkate alınarak yeniden düzenlenme ihtiyacı duymaktadır. Bu kapsamda hazırlanan Tasarı, mahalli idareler alanında ba latılan mevzuat yenileme çalı malarının da önemli bir parçasını olu turmaktadır. Tasarı genel olarak, köylerin; kurulu unu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumluluklarını, çalı ma usul ve esasları ile di er kurulu larla ili kilerini ele almaktadır. Tasarı, köylerin idari ve mali kapasitelerini artırıcı önemli düzenlemeler içermekle birlikte muhtar ve meclisin geri ça rılması, kırsal alan yenileme planı ve köy yerle im planı gibi uzmanların üzerinde önemle durması gereken konuları da ihtiva etmektedir.

Çalı mada Kanun ve Tasarı maddeleri kar ıla tırılmalı olarak ele alınıp incelenmekte ve konu ile ilgili akademik çalı malardan faydalanılmaktadır. Amaç, yeni düzenlemedeki farklılıkları ortaya koyabilmek ve buna dayalı olarak Tasarı'nın olumlu-olumsuz yönlerini vurgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Mahalli dareler, Köy dairesi, 442 Sayılı Köy Kanunu, Kanun Tasarısı.

I. G R

Mahalli idarelerin önemli bir birimi olan köy yönetimi, yakla ık olarak 86 yıldır, 07.04.1924 yılında Resmî Gazete'de yayımlanan 442 sayılı Köy Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir. 1924'den önce köylere ili kin hükümlere 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi'nde, 1870 tarihli dare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi'nde, 1876 tarihli Bucakların Yönetimi Hakkındaki Tüzük'te (dare-i Nevahi) ve 1913 tarihli dare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu'nda yer verilmi tir [1,2]. Köyün anayasa ile güvence altına alınması ise 1961 ve 1982 Anayasaları ile gerçekte mi tir [3].

Köy Kanunu'nun yürürlü e girdi i 1924 yılından itibaren 1937, 1951, 1956 [4] ve 1963 yıllarında [3] önemli de i iklikler yapmayı hedefleyen tasarılar hazırlanmı tir. Ancak çe itli nedenlerden dolayı tasarıların kanunlaşması mümkün olamamı tir. 1 özel idaresi ve 1 idaresi Kanunları'nda yapılan de i ikliklerle köye yönelik yeni düzenlemelere ula ılması sa lanmı tir. Ayrıca Kanun metninde de i iklik yapma, ek madde ekleme ve bazı maddeleri mülga etme yöntemi ile de zaman içerisinde çe itli de i iklikler yapılmı tir. Bu anlamda en son 2007 yılında Kanun'un 74. maddesinde

de i iklik yapılmı ve Ek 16, 17 ve 18. maddeler metne ilave edilmi tir.

Kamu yönetimi yapısındaki de i im ve AB'ye uyum çerçevesinde yapılan de erlendirmeler neticesinde mevcut kamu yönetimi sisteminin yetersizli i tespit edilmi ve bunun giderilmesi için kamuda kapsamlı bir çalı ma ba latılmı tir. Bu çerçevede mahalli idareler alanında yapılan belli ba lı temel düzenlemeler; 2004 yılında yayımlanan 5216 sayılı Büyük ehir Belediye Kanunu, 2005 yılında yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı 1 Özel dairesi Kanunu'dur. Mahalli idareler kapsamında olan köyler ile ilgili yeni bir düzenleme gerekli görülmekte ve yenilenen di er kanunlara uygun olarak düzenleme yapma ihtiyacı bu Tasarı ile netice bulmaktadır.

Tasarı, 60. Hükümet Programı'nda yer alan "köylerin idari ve mali kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla yeni bir Köy Kanunu hazırlanması" hedefi do rultusunda meydana getirilmis tir. Hükümet programı do rultusunda çi leri Bakanlı ı bünyesinde Köy Kanunu Hazırlama Grubu olu turulmu tur. Valiler, kaymakamlar, mahalli idare temsilcileri, il genel meclisi üyeleri, muhtarlar, bakanlık temsilcileri, üniversite ö retim

üyeleri ve ilgili di er ki i ve kurum temsilcilerinden olu an Grup, 2008 yılında Köy Kanunu Çalı tayı gerçekle tirmi tir. Çalı tay'daki yo un çalı malar neticesinde de Tasarı hazırlanmı tır.

Tasarı ile getirilmek istenen yeni sistem, 2010 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonucuna göre nüfusun %23,7'sini (17.500.632) do rudan etkileyecektir [5]. Kırsal alanda halka en yakın birim olan köy yönetimi hem temsil etti i nüfus hem de demokratik de erler açısından oldukça önem ta ımaktadır [6].

442 sayılı Köy Kanunu'nda köy yönetimi 10 fasıl ve 95 madde olarak düzenlenmektedir. Temel konu ba ılıkları: Köy leri, mece ve Köy Parası, Köy Muhtarının ve htıyar Meclisi Azalarının Seçilme Yolu, Muhtarın Görece i ler, htıyar Meclisinin Görece i ler, ki ve Daha Ziyade Köylere Dü en ler, htıyar Meclislerinin Görece i Davalar, Davaların Nasıl Görülece i, Köy Korucuları ve Görece i ler, Köy mamları ve Müteferrik maddelerdir.

Tasarı ise 5 kısım ve 55 maddeden olu makla birlikte temel konu ba ılıkları: Amaç, Kapsam ve Tanımlar, Köylerin Kurulu u ve Sınırları, Köyün Görev ve Yetkileri, Organlar, Personel ve Mali Hükümler, Yenileme Planı ve Köy Yerle im Alanı, Çe itli ve Son Hükümler'dir.

Çalı mada, Kanun ile Tasarı'nın kar ıla tırılması yöntemi ile getirilmek istenen sistemin olumlu ve olumsuz yönleri incelenmektedir. Metin içerisinde 442 sayılı Köy Kanunu 'Kanun' ve Köy Kanunu Tasarı Tasla ı ise 'Tasarı' olarak ifade edilmektedir. İlgili maddeler Kanun için (442 md.), Tasarı için ise (md.) ekinde gösterilmektedir.

II. KÖYÜN KURULU U VE SINIRLARI

II.1. Köyün Tanımı

Kamu idarelerinin en küçü ü ve mahalli idarelerin en eskisi olan köy genel olarak; "cami, mektep, otlak, yaylak ve baltalık gibi orta malları bulunan toplu veya da nık evlerde ya ayan insanların ba , bahçe ve tarlalarıyla birlikte olu turdukları te kilat birimi" olarak tanımlanmaktadır [3].

Kanun'un 7. maddesine göre köy "bir yerden bir yere götürülebilir veya götürülemeyen mallara sahip olan ve i bu kanun ile kendisine verilen i leri yapan ba ılı ba ına bir varlık" olarak ifade edilmektedir.

Gerek 1982 Anayasasında gerekse Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artında belirtilen temel ilkeler incelendi inde Kanun'un köyün bütün unsurlarını içeren bir köy tanımına yer vermedi i görülmektedir. Köyün, di er mahalli idare birim tanımlamalarında oldu u gibi

özerk kamu tüzel ki ili i vasfını vurgulayacak bir tanıma ihtiyacı bulunmaktadır ki bu eksiklik Tasarı ile giderilmeye çalı ılmaktadır [7].

Tasarı'da köy tanımı tamamıyla de i tirilmektedir. Yeni düzenlemede köy "sakinlerinin mahalli mü terek nitelikteki ihtiyaçlarını kar ılamak üzere kurulan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek olu turulan, kamu tüzel ki ili ine sahip, ibadethane, okul, otlak, yayla, mera, baltalık gibi orta malları bulunan ba ve bahçeleriyle birlikte insanların toplu ve da nık evlerde oturdukları yerle imleri" ifade etmektedir (md.3).

II.2. Köylerin Kurulu Esasları

Kanun'da nüfusa dayalı yapılan de erlendirmeye göre (442 md.1):

➤ 2.000'den a a ı yurtlara köy,

➤ 2.000 ile 20.000 arasında olanlara kasaba,

➤ 20.000'den fazla olanlara ise ehir denilmektedir.

Görüldü ü üzere Kanun'da köyler nüfus kıstasına a ırlık verilerek [8] bir tasnife tabi tutulmaktadır. Ayrıca nüfusu 2.000'den az olsa dahi belediye te kilatı söz konusu olan nahiye (1871 yılında nahiye adıyla Türk yönetim sistemine giren bucak idaresi gerek ula ım imkânlarının geli mesi gerek ekonomik ve sosyal kalkınmanın etkisi ile i levselli ini yitirmi tir. Günümüzde sadece 1 bucak te kilatı bulunmaktadır), kaza ve vilayet merkezleri kasaba olarak de erlendirilip Belediye Kanunu'na tabi kılınmaktadır [9].

Nüfusu 2000'den az olan yerler köy kabul edilmekle birlikte, köy muhtarlı mın kurulabilmesi için nüfusun 150'den fazla olması artı aranmaktadır. Nüfusu 150'den az olan köylere ise üç seçenek sunulmaktadır. Birincisi, en yakın köye mahalle olarak katılmak; ikincisi, birkaçının birle erek bir köy olu turması ve üçüncüsü de, eskisi gibi kalıp mülki amirin kararı ile Köy Kanun'unun bazı maddelerini yerine getiren bir köy-altı yerle im yeri olarak varlı mı sürdürmektir [3].

Tasarı'da ise köylerin kurulmasındaki kıstas co rafi, ekonomik, sosyal artlar ile nüfus ve kamu hizmetlerinin gerekleri olarak sıralanmakta (md.5) ve a a ıda belirtilen ekinde üçlü bir ayırım yapılmaktadır.

➤ Köy veya belediyelerin bazı kısımlarının buldukları idari birimden ayrılarak kendi aralarında birle mesi ya da iki veya daha fazla köyün kendi aralarında veya belediyelerin bazı kısımları ile birle mesi yoluyla köy kurulabilmesi imkânı getirilmektedir. Nüfus kıstasında kurulacak köye en az 250 sınırlaması

getirilmekte ve ayrıldıkları köy nüfusunun 250, belediyenin ise 5.000'in altına dümemesi artı aranmaktadır (md.5). Kanun'daki köy kurulmasına ilişkin 150 olan nüfus tabanı, Tasarı'nın 4 ve 5. maddelerine göre 250'ye yükseltilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4. maddesine göre nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerle im birimlerinde belediye kurulabilmektedir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunlu tutulmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile getirilen düzenleme küçük yerle im birimleri yerine büyük yerle im birimleri kurulmasını özendirmektedir [10]. Güler'e göre belediye kurulmasını hak eden yöre, verilecek hizmetlerin bedelini karşılayacak kadar yüksek gelir düzeyine sahip olan yerle im birimleri olmalıdır. 1960 yılına kadar nüfusu 2000'i aşan köylerde belediye kurulması zorunlu tutulmuştur. 1960 yılında yapılan deyimlik köyün belediye statüsüne kavuşturulması için gerekli olan 2000 nüfus artına ek olarak yerel kaynak kapasitesinin yeterliliği ve yerel menin ekonomik hareketlenmenin başlamasındaki etkililiği kıstas alınmaya başlanmıştır. Nüfusa ek olarak bu kıstasların getirilmesindeki temel neden nüfus artı hızının yükselmesi ile birlikte belediyeye me için gerekli artırları taşımayan yerlerin nüfus artını yerine getirmeleriyle belediye tekilatına sahip kılınmasıdır. Bunlar, altyapısında herhangi bir deyim olumadı halde belediye statüsü kazanmış yerle imler olarak, varlıkları daha çok siyaset faktörü ile açıklanabilen yerle imlerdir. Baskın özelliği tarımsal üretim modeli olan bu yerle imlere kentsel yönetim modelinin dayatılmasıyla bir tür "kan uyu mazlı rı"nın ortaya çıktığını savunan Güler, bu tür sorunların önlenmesi için tedbirlerin alınması gerektiğini vurgu yapmıştır [11]. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve Tasarı'daki düzenlemeler Güler'in ele tirdiği hususları giderici nitelik taşımaktadır.

Tasarı ile Belediye Kanunu birlikte derlendirildiğinde, belediye kurulabilmesi için en az 5.000 ve köy için en az 250 nüfus artı arandıır görülmektedir. Öyleyse belediye kurulma sürecine girmemiş yeni yerle imlerde 250-5.000 nüfus arasında, il ve ilçe merkezleri hariç, köy tüzeli ile kurulabilecektir.

➤ Köy kurulacak yerlerde, kayıtlı seçmenlerin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu veya valinin doğrudan talebi üzerine yetkili seçim kurulunca halk oylaması yapılması ve oylamada kayıtlı seçmenlerin yarısından bir fazlasının kabul oyu kullanması halinde, valinin teklifi ve çileri Bakanlıının kararıyla köy kurulabilmesi bir seçenek olarak sunulmaktadır (md.5). Böylece daımı seyreden yerle imlerin toparlanması hedeflenmektedir [10].

➤ Afete uğramı veya uğrama tehlikesi bulunan köylerin veya köy kısımlarının başka yere yerle tirilmesi, yerinde kalkındırılması imkânı bulunmayan orman içi köylerin veya köy başlıklarının başka yere nakledilmesi,

göçmen olarak kabul edilenlerin bir yere iskânı veya ekonomik, sosyal ve güvenlik sebebiyle köylerin veya köy kısımlarının naklinden dolayı bir yerde köy kurulması ise ilgili bakanlıkların görüşü alınarak çileri Bakanlıının kararıyla gerçekte tirilmektedir (md.5).

Köyler nüfusuna göre 3 gruba ayrılmaktadır. Bu sınıflandırma, görev ve hizmet daılımı ile transfer ödemelerinin daılımında kullanılacak olan temel bir ayırmadır. Düzenlemeye göre (md.4):

- Nüfusu 1.501'den fazla olan köyler birinci grup,
- Nüfusu 251'den 1.500'e kadar olan köyler ikinci grup,
- Nüfusu 250'ye kadar olan köyler de üçüncü grubu olmaktadır.

II.3. Köy Sınırının Tespiti

Kanun hükümlerine göre köy sınırları tespit edilirken eskiden beri bir köyün sayılan tarla, başba, bahçe, çayır, zeytinlik, palamutluk, baltalık ve otlaklık olarak adlandırılan yerler varsa bunlar sınıra dâhil edilmektedir (442 md.4). Tasarı'da yukarıda sayılan yerlere ek olarak mera, yaylak, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlardan da bahsedilmektedir (md.6).

Kanun'a göre daımı ve ormanlık havalide ötede beride daımı olan yerler, tarlalar ve meralar bölüm bölüm en yakın köye başlı sayılmakta, fakat bunlar sınır haricinde bırakılmakta ve her birinin adı sınır kâidının altına yazılmaktadır (442 md.4).

Kanun'daki, köylünün başka bir köy sınırları içinde kalan daımı tarla, başba, bahçe gibi yerlerinin buldukları deyim köy sınırı içinde gösterilmesi ilkesine Tasarı'da yer verilmezken Tasarı ile köy sınırları içinde kalan ve eskiden beri kom u belde veya köy halkının kullanımında olan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden köylünün faydalanma haklarının devam ettirilmesine yönelik düzenleme korunarak köylüler arasında bu konu ile ilgili ihtilafın önüne geçilmeye devam edilmek istenmektedir (md.6).

Hem Kanun'da hem de Tasarı'da sınırların dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirilmesi, bu mümkün de ilse sınırın düz çizilerek iaretlerle belirlenmesi esası kabul edilmektedir. Köy sınırının kom u belde veya köy sınırı ile bitişik olma zorunluluğunu ortadan kaldıran hükümler Tasarı'da da geçerliliğini korumaktadır (442 md.4; md.6).

II.4. Köy Sınırının Kesinle mesi

Kanun'a göre her köyün sınırına ili kin hazırlanan dokümanlar ihtiyar meclisi tarafından Nahiye Müdürlü üne gönderilmektedir. Müdürlük tarafından bu belgeler kaza veya vilayete iletilmektedir. dare meclislerince sınır kâ ıdı tetkik ve tasdik olunduktan sonra tasdikli birer örnekleri köy ihtiyar meclisine gönderilmek üzere Nahiye Müdürlü üne ve tapu dairesine gönderilmekte ve bu düzenlemeler kat'i kabul edilmektedir. ki köy arasındaki sınır uyu mazlıklarında, iki köyün ihtiyar meclisince uzla maya varılamaması durumunda idare meclisince inceleme yapılmakta ve altı ay içinde çizilen sınır be yıl süreyle de i tirilmemek üzere kesinle mektedir (442 md.3 ve md.5).

Köy adlarının de i tirilmesi hususu 5442 sayılı 1 dadesi Kanunu'nda düzenlenmektedir. Buna göre köy adlarının de i tirilmesi il encümeninin görü ü alındıktan sonra çi leri Bakanlı mın uygun görü ü ile gerçekte ebilmektedir (5442 md.2).

Tasarı'daki düzenlemeye göre köylerin sınırları yeni kurulan köy ile sınırda köy meclislerinin kararı, kaymakamın görü ü ve valinin onayı ile kesinle mekte ve kesinle en sınırlara ili kin kararların birer örne i köy muhtarlı na, tapu sicil müdürlü üne ve il özel idaresine gönderilmektedir (md.7).

Sınır uyu mazlıklarının çözümünde kaymakamın görü ü do rultusunda vali tarafından alınacak karar esas kabul edilmektedir. Valinin, gerekli durumlarda, il genel meclisi ve belediye meclisi görü üne ba vurma yolu da açık tutulmaktadır (md.8).

Köy adının de i tirilmesine ili kin yeni düzenlemede, meclisin talebi ve valinin uygun görü teklifinin çi leri Bakanlı nca onaylanması gerekmektedir (md.9).

III. KÖYÜN GÖREV VE YETK LER

Kanun'da köyün görevleri iki ba lık halinde düzenlenmektedir. Bunlar; mecburi olan i ler ve köylünün iste ine ba lı olan i lerdir. kili bir ayrıma tutularak sıralanan görevler Özele'ye göre köy yönetiminden çok köyde ya ayan insanların görevlerini ifade etmektedir. Ayrıca köy namına bakkal, nalbant, arabacı dükkânları yaptırmak; köylünün giydi i esvapları köyde dokutturmaya çalı mak; berber, demirci, ayakkabıcı, nalbant, kalaycı, arabacı yeti tirmek; ka nıları dört tekerlekli arabaya çevirmek gibi görevler günümüzde önem ve gereklili i kalmayan i ler kapsamına girmektedir [7].

Tasarı'da ise "Köyün Görev ve Yetkileri" ba lı ı altında hizmetler sıralanmakta ve nüfusuna göre

gruplandırılan köylerin hangi i leri yapmakla yükümlü oldu u ayrıca belirtilmektedir.

Kanun'da kapsamlı olarak sıralanmakta olan i ler Tasarı'da sorumluluk ve yetki alanı köy sınırları olmak üzere temel ba lıklar halinde düzenlenmektedir. Bunlar a a ıdaki tabloda ele alınmaktadır (442 md.13-14; md.11).

Tablo.1. Köyün Görev ve Yetkileri

Kanun ve Tasarı'daki Ortak Hükümler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yol, su ve kanalizasyon gibi tesislerin bakımı, onarımı ve i letilmesi.➤ Çevrenin korunması.➤ Köy mezarlıklarının bakım ve onarımının yapılması.➤ Köydeki kamuya ait mal ve tesislerin korunup gözetilmesi.➤ Menkul ve gayrimenkul satın alınması.➤ Köy çobanı istihdam edilmesi.➤ Köyde ihtiyaç duyulan umumi tuvalet, köy kona ı ve ibadethane yapılması.➤ Köyde ya ayan yardıma muhtaç ki ilere sosyal hizmet ve yardım yapılması.➤ A açlandırma ve ye il alan yapılması; bu alanların korunması ve i letilmesi.➤ Ba ı kabul edilmesi.➤ Köye ait altyapı yatırımlarının yapımı, onarımı ve korunması.➤ Köyde bulunan kamu binaları ve tesislerinin korunması, gerekti inde bakım ve onarımının yapılması; sa lık ve e itim tesislerinin ihtiyaçlarının kar ılanmasına yardımcı olunması.➤ Kanunlarla verilmi görevlerin yapılması.
Kanun'dan Farklı Olarak Tasarı'da Yer Verilen Hükümler
<ul style="list-style-type: none">➤ Köy kâtibi çalı tırılması.➤ Köyde yapılacak kamu yatırımları için ta ınmaz tahsis edilmesi.➤ Köy içinde veya köyün ba lı bulundu u il ya da ilçe merkezine toplu ta ınma hizmetinin yapılması.➤ Köye ta ınmaz alınması veya köyün mevcut ta ınmazlarının satılması ve köye ait ta ınmazların kiraya verilmesi.➤ Köye ait menkul ve ta ınmazların i letilmesi.➤ İl özel idaresi veya köylere hizmet götürme birli i ile i birli i yapılarak katı atık hizmetlerinin yürütülmesi, çöp dökme veya depolama yerlerinin tespit edilmesi.➤ Köy bekçisi istihdam edilmesi.➤ Köyde ihtiyaç duyulan kütüphane, oyun alanı ve spor tesisi gibi di er tesisler ile kamu binalarının yapılması.➤ Di er kamu kurum ve kurulu ları ile i birli i içinde meslek ve beceri kazandırma kurslarının açılması.➤ Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım ile spor faaliyetleri düzenlenmesi.➤ Park yapılması, korunması ve i letilmesi.➤ İhtiyaç halinde, veteriner, mühendis, mimar, teknisyen ve tekniker istihdam edilmesi.➤ Köyde yapılacak yapıların ruhsata, planlara, fen ve sa lık kurallarına uygunlu u açısından izlenmesi ve tespit edilen aykırılıkların il özel idaresine bildirilmesi.

Kanun'da yer verilmi , ancak artık önemini yitirmi belli ba lı konulara Tasarı'da yer verilmemektedir. Bunlar; çama ırlık ve hamam yaptırılması, salgın ve bula ıcı bir hastalık durumunda hükümete haber verilmesi ve devlet parasını kıymetinden a a lı aldırılmamak gibi maddelerdir.

Kanun'da köy kâtibi çalı tırılmasına yönelik açık bir hüküm bulunmamakla birlikte 39. maddedeki düzenlemede “muhtar yazılarını köy kâtibine yazdırır. Köyde kâtip bulunmazsa bu i i köyün muallimine ve yoksa imamına yaptırır.” denilmekte ve 17. maddeye göre “geliri yeti meyen köylerde muhtar, imam, kâtip, korucu, sı ırtmaç, danacı gibi köy adamlarının aylıkları veya senelikleri için salınacak para veya mahsuller” denilerek bir anlamda köy kâtibi çalı tırılması me ru kılınmaktadır. Fakat Tasarı'da köy kâtibi çalı tırılması hususu açıkça düzenlenmektedir.

Tasarı'ya göre hizmetin yerine getirilmesinde belediye ve il özel idarelerinde oldu u gibi mali durum ve hizmetin ivedili i kıstası dikkate alınmaktadır. vedilik ve mali durum de erlendirmesine ili kin son kararın verilmesinde ise meclis yetkili kılınmaktadır. Tasarıda köy idaresine verilmi olan görevlerin sistemli bir ekilde ve günün artlarına uygun olarak yeniden düzenlendi i görülmektedir. Görevlerde zorunlu ve iste e ba lı görev ayırımından vazgeçilerek, listeleme usulü korunmakta ve meclise hizmetin önceli ini belirleme yetkisi verilmektedir. Meclis, mali durum ve ivedilik kıstaslarını dikkate alarak köylünün öncelikli ihtiyaçlarının hizmete dönü türülmesini sa layacaktır.

IV. KÖYÜN ORGANLARI

Kanun'a göre her köyde köy derne i, köy muhtarı ve bir de ihtiyar meclisi bulunmaktadır. Muhtar, meclisin ba ı olarak görev yapmaktadır. Köy derne i, muhtar ve htiyar meclisi azalarını seçme hakkı olan kadın ve erkek köylülerin toplamından olu maktadır. Köy imamı ile muallimi meclisin do al üyesi kabul edilmektedir. Meclis azalı na aynı aileden ki ilerinin seçilmesi durumunda uygulanacak hükümler ve muhtarlık ya da meclis üyeli inin sona ermesi durumları da ayrıntılı olarak Kanun'da düzenlenmektedir. Kanun'un temelinde yatan dü ünçe, köyün gereksinim duydu u hizmetlerin ve köylünün kalkınmasının köy halkının seçimi do rultusunda olu an köy yönetimi tarafından yürütülmesidir [6].

Tasarı ise organları köy meclisi ve muhtar olarak ele almaktadır. Köyün karar organı olan köy meclisi Kanun'daki hükümler çerçevesinde seçilmekte ve nüfusa göre üçlü sınıflandırmaya tabi tutulan köylerdeki meclis üye sayısı da bu tasnife uygun olarak sırasıyla sekiz, altı ve dört üyeden olu maktadır.

Köy derne i uygulamasına Tasarı ile son verilmek istendi inden makalede dernekle ilgili bir açıklamaya yer verilmemektedir. Bundan önce çe itli tarihlerde hazırlanan köy kanunu tasarılarında da görevleri çok sınırlı olan köy derne inden vazgeçilerek, köy halkı tarafından seçilen bir köy meclisi kurulması hedeflenmi tir. Bu Tasarı'da da, köy derne i ve ihtiyar meclisinin kaldırılarak, aynı hedefin muhafaza edildi i ve di er mahalli idare birimleri ile köy idaresi arasında organlar açısından bir benzerlik olu turulmak istendi i görülmektedir [4].

IV.1. Muhtar

Köy yönetiminin en üst organı ve devletin köydeki temsilcisi olan muhtar, köydeki seçmenler tarafından be yıllık süre için seçilmektedir [12]. Muhtarın, merkezi yönetimin köydeki temsilcisi oldu u ve yetki geni li i ilkesince kendisine verilen görevleri yerine getirdi i Kanun maddelerinden açıkça anla ılmakta ve 10. maddede muhtarın, Devlet'in memuru oldu una vurgu yapılmaktadır [9].

Muhtarın yapaca ı i ler Kanun'da devlet i leri ve köy i leri olarak iki kapsamda düzenlenmektedir. Tasarı'da yer verilen yeni hükümler ve Kanun'daki hükümleri de kapsayan ortak noktalar a a ıdaki tabloda ele alınmaktadır (442 md.36; md.22).

Tablo.2. Muhtarın Görev ve Yetkileri

Kanun ve Tasarı'daki Ortak Hükümler
➤ Köyün hak ve menfaatlerini korumak.
➤ Köy tüzel ki ili inin ba lı sınıflarıyla, davacı veya davalı olarak yargı yerlerinde, resmi dairelerde ve törenlerde köyü temsil etmek veya ettirmek.
➤ Köy organlarına ba kanlık etmek.
➤ Köyün gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
➤ Köye gelen veya köyde vazife yapan kamu görevlilerine yardımcı olmak.
➤ Köy meclisinin kararlarını uygulamak.
➤ Köyde dirlik ve düzenin korunması ile köylünün sa lı mın muhafazası ve çevrenin korunmasını sa lamak, bunlarla ilgili olarak gerekti inde mahallin en büyük mülki idare amirine müracaat etmek.
➤ Köyün ta nınır ve ta nınmaz mallarını idare etmek.
➤ Di er kanunlarla köy muhtarına verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.
➤ Do rudan köy meclisine verilmemi görev ve hizmetleri yapmak.
➤ Mahallin en büyük mülki idare amirince kendisine verilen görevleri yerine getirmek.

Tablo.2. Muhtarın Görev ve Yetkileri (devam)

Kanun'dan Farklı Olarak Tasarı'da Yer Verilen Hükümler
<ul style="list-style-type: none">➤ Nikâh kıymak.➤ Kamula tırma kararlarını uygulamak.➤ Ta inmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ili kin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralınmasına karar vermek.➤ Köy meclisinin kararına istinaden köy adına sözleşme yapmak.➤ Köy bütçesiyle ilgili olarak verilen görevleri yerine getirmek.➤ Köyde çalışacak personeli görevlendirmek ve bunlarla sözleşme yapmak.➤ artsız baları kabul etmek.

IV.1.1. Muhtarlı ı Sona Erdiren Durumlar ve Muhtarlı ın Bo alması Halinde Yapılacak lemler

Tasarı'nın muhtarlı ı sona erdiren durumlar ve muhtarlı ın bo alması halinde yapılacak lemlerin tespiti ile ilgili düzenlemeleri di er mahalli idare kanunları ile uyum sa lamaktadır.

Muhtarın görevi ölüm ve istifa hallerinde kendili inden sona ermekte, mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun mahallin en büyük mülki idare amirince tespit edilmesi; seçilme yeterlili ini kaybetmesi; görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya sakatlık durumunun sa lık raporu ile belgelenmesi ve meclisin feshine neden olan eylem ve lemlere katıldı mın belgelenmesi hallerinde ise valinin teklifi ve çileri Bakanlı mın bildirimine üzerine Damı tay kararı ile sona ermektedir (md.23).

Muhtarlı ın bo alması halinde mahallin en büyük mülki idare amirinin köy meclisini on gün içinde meclisin en ya lı üyesinin ba kanlı nda toplanması gerekmektedir. E er muhtar, seçim dönemini a acak ekilde kamu hizmetinden yasaklanmı sa yerine bir muhtar; seçim dönemini a mayacak ekilde kamu hizmetinden yasaklanmı ise yerine bir muhtar vekili seçilmektedir. Bu seçimler yapıncaya kadar muhtarlık görevi, mahallin en büyük mülki idare amirinin meclis üyeleri arasından seçece i bir ki i tarafından yürütülmektedir. Seçimde ilk iki oylamada üye tam sayısının üçte ikisi, üçüncü oylamada ise üye tam sayısının salt ço unlu u aranmaktadır. Üçüncü oylamada salt ço unluk sa lanamazsa dördüncü oylama en çok oy alan iki aday arasında yapılarak sonuca varılmaktadır. Bu oylamada e itlik söz konusu olur ise kur'a çekim yoluna ba vurulmaktadır. Meclisin yeni muhtar seçimini on be gün içerisinde gerçekle tirememesi durumunda köy meclisinin feshine ili kin hükümler uygulanmaktadır. Amaçlanan muhtarlık makamının bo kalmasını ve i lerin sekteye u rmasını önlemektir. Muhtarın ve meclisin

feshi gibi zaruri durumlarda mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından muhtar seçilme yeterlili ine sahip seçmenler arasından muhtar atanması ve bu ki inin eski muhtarın görev süresi bitene kadar görev yapması hususu yukarıda belirtilen amaç çerçevesinde Tasarı'da ele alınmaktadır (md.24).

Kanun'da muhtarın görevinin sona ermesine neden olan hükümler ihtiyar meclisini de kapsadı ndan bu konu ile ilgili açıklamalara tekrardan kaçınmak amacıyla meclis ba lı ı altında yer verilmektedir.

IV.1.2. Muhtarın izin Hakkı

Kanun'dan farklı olarak Tasarı'da muhtarın izin hakkı düzenlenmektedir. Buna göre yıllık otuz gün izin hakkı olan muhtarın izin döneminde yerine vekâlet etmek üzere meclis üyeleri arasından bir üyeyi seçmesi gerekmektedir. Ayrıca hem izinli oldu u tarihleri hem de yerine vekâlet edecek ki inin ismini mahallin en büyük mülki idare amirine bildirmesi zorunlu tutulmaktadır (md.25). Muhtarın izin hakkı, uygulamadaki bo lu un doldurulması açısından isabetli bir düzenleme olmakla birlikte muhtar vekilli i müessesinin olu turulmasına ra men mahallin en büyük mülki idare amirine izin dönemi ile ilgili yapılacak bildirim zorunlu tutulması vesayet denetimini azaltmayı amaçlayan Tasarı açısından üzerinde önemle durulması gereken bir husustur.

IV.2. Meclis

Kanun'da ihtiyar meclisi olarak ele alınan düzenleme Tasarı'da köy meclisi olarak yeniden biçimlendirilmektedir. Meclis yapısına ve görevlerine ili kin a a ıda yer verilen kar ıla tırmalı incelemenin Tasarı'nın anla ılması açısından etkili olaca ı dü ünülmektedir.

IV.2.1. İhtiyar Meclisi

Tasarı'daki köy meclisinin kar ılı na denk gelen ihtiyar meclisi Kanun'a göre haftada en az bir kez olmak üzere muhtarın ba kanlı nda toplanmaktadır. İhtiyar meclisi belirlenen zamanlar dı nda gerekli görülmesi durumunda muhtara önceden bildirmek artı ile toplanabilmekte ve görülecek i leri zaruriden ba layarak sıraya koymaktadır. lerin bu sıraya konulmadan yapıldı ı tespit edildi i takdirde kaymakam ya da valinin görü leri do rultusunda i ler sıraya konularak gerçekle tirilmektedir (442 md.42 ve 43).

İhtiyar meclisinin görmekle yükümlü oldu u i ler unlardır (442 md.44):

➤ Köylüye ait i leri konu mak ve hangi i lerin köylü tarafından do rudan do ruya ve hangi i lerin para kar ılı ı rğat ile görülebilece ine karar vermek.

➤ Köyün mecburi ve ihtiyari i lerinin yapılabilmesi amacıyla köy sınırı içindeki gayrimenkulleri de eri kar ılı ı satın almak; mal sahibinin razı olmadığı durumlarda ise vilayet idare heyetinin verece i karar do rultusunda hareket etmek.

➤ Tarlası olmayan veya tarlasında ürün yeti meyen köylüye köy sınırı içinden boz haliden bir parça ayırıp vermek ve tasarrufu mal sandı na veya sair dairelere geçmi olan araziye köy namına satın alıp arazisi olmayanlara vermek ve bedelini taksitle köy sandı na ödetmek.

➤ Köylünün kaç gün çalı acı nı ve kar ılı nda verilecek para miktarını belirlemek.

➤ Köylünün iki tarafın uzlaşmasıyla sonuçlandırılabilir davalarına bakmak.

IV.2.2. Köy Meclisi

Tasarı'da köy meclisi üye sayısı daha öncede belirtildi i üzere köy nüfusuna göre te kilatlanmaktadır. Buna göre (md.13);

➤ Birinci grubu olu turan nüfusu 1.501'den yukarı köylerde muhtar ba kanlı nda sekiz üye,

➤ ikinci grubu olu turan ve nüfusu 251'den 1.500'e kadar olan köylerde muhtar ba kanlı nda altı üye,

➤ Üçüncü grubu olu turan ve nüfusu 250'ye kadar olan köylerde ise muhtar ba kanlı nda dört üye bulunmaktadır.

Meclisin her ayın ilk i günü toplanması ve bütçe görüşmesi dı ndaki toplantı süresinin en fazla iki i günü, bütçe görüşmelerinin rastladığı toplantı süresinin ise en fazla be i günü olması planlanmaktadır. Kamuya açık olan meclis toplantılarının gündemi gerek muhtar gerekse üyelerin teklifi üzerine belirlenebilmekte ve acil durumlarda muhtarın çağırısı üzerine meclis toplantı yapabilmektedir. Meclis üye tam sayısının salt ço unlu u ile toplanmakta ve kararlarını katılanların salt ço unlu u ile almaktadır. Bu ço unluk birinci grup köylerde en az dört, ikinci grupta en az üç, üçüncü grupta ise en az ikidir. Açık oylama yöntemi ile yapılması gereken oylamalarda e itlik olması durumunda muhtarın bulunduğu taraf ço unluk sayılmaktadır (md.15).

Her ayın ilk i günü kendili inden toplanması planlanan köy meclisine Tasarı ile verilmek istenen görev ve yetkiler unlardır (md.14):

➤ Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek.

➤ Ta nımaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis eklinin de i tirilmesine ve süresi on yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

➤ Köy adına yapılacak kamula tırmalar için kamu yararı kararı almak.

➤ artlı ba ı ları kabul etmek.

➤ Köy tarafından kullanıma sunulan mal ve hizmetlerin ücret tarifelerini belirlemek.

➤ Köy ba lısı, meydan, yol, sokak, cadde ve benzeri yerlere ad vermek.

➤ ebekeli içme suyu olan köylerde her konut için su sayacı takılması zorunlulu u getirilip getirilmeyece ine karar vermek.

➤ Di er mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmu birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

➤ Köye ait ta nımazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak il özel idaresi ve köylere hizmet götürme birliklerine devir veya süresi yirmi be yılı geçmemek üzere tahsis kararı vermek.

➤ Köyü ilgilendiren önemli i lerin karara ba lanması için tüm seçmenlerin görüş ve dü üncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve ara tırması yapmak.

Ta nımaz mal alımına, satımına, takasına, kiralanmasına, tahsis veya devrine ili kin kararlar; kamula tırma için kamu yararı kararları; ücret tarifelerine ili kin kararlar; genel emir ve düzenlemeye ili kin kararlar; köy ba lısı, meydan, yol, sokak, cadde ve benzerlerine ad vermeye ili kin kararlar mahallin en büyük mülki idare amirinin onayına tabi tutulmaktadır. Köy ba lılarına ad verilmesine ili kin kararlar mahallin en büyük mülki idare amirinin onayından sonra ç i leri Bakanlı na bildirilmektedir (md.16). Bu düzenleme belediye meclisi kararlarının mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilmedikçe yürürlü e giremeyece i ilkesi ile uyum sa lamakta ve merkezin yerel üzerindeki denetimine bu madde ile bir kez daha yer verilmi olmaktadır.

IV.2.3. Meclis Üyeli inin Sona Ermesi

Hem muhtarın hem de ihtiyar meclisinin üyeli ini sona erdiren durumlar Kanun'un 33. maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre;

➤ Kısıtlı veya kamu hizmetinden yasaklı olma.

➤ zinsiz olarak yabancı devlet resmi hizmetinde bulunma.

➤ A ır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyme.

➤ Taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezasıyla kesin hüküm giyme.

➤ Zimmet, ihtilas, irtikâp, rü vet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin hüküm giyme.

➤ Devletin, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, köylerin, iktisadi devlet te ekküllerinin veya bunlara ba lı daire ve müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı irketlerin memur ve müstahdemi olanlar, Cumhuriyet Senatosu üyesi, milletvekili, il genel meclisi üyesi, belediye meclisi üyesi, belediye ba kanı olanlar, köy i lerinin müteahhidi, bu i lerle ilgili kimselerin kefilisi veya orta ı olanlar ve bu cihetlerden köye borçlu bulunanlar, muhtar ve ihtiyar meclisi üyeli inden, il veya ilçe idare kurulunca çıkarılmaktadırlar.

➤ l merkezine ba lı köylerde vali, ilçelere ba lı köylerde ise kaymakam, muhtarın köy i lerini ve kanunlarla verilen di er görevleri yapmadı mını tespit etti i takdirde muhtara yazılı ihtarda bulunmaktadır. Buna ra men i görmeyen muhtar, yetkili idare kurulu kararıyla görevinden uzakla tılmaktadır (md.41).

Yukarıdaki maddelerle ilgili üzerinde önemle durulması gereken husus, köy muhtarının görevine son verilebilmesi için bu nedenlerin muhtar seçildikten sonra ortaya çıkması gerekti idir [13].

Tasarı'daki düzenlemeye göre meclis üyeli i ölüm ve istifa durumunda kendili inden sona ermektedir. stifa dilekçesi mahallin en büyük mülki idare amirine verilmektedir. Özürsüz veya izinsiz olarak arka arkaya üç toplantıya veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmayan üyenin üyeli inin dü mesine savunması alındıktan sonra meclis üye tam sayısının salt ço unlu uyla karar verilmektedir. Meclis üyeli ine seçilme yeterlili inin kaybedilmesi durumunda üyeli in dü mesine, valinin teklifi ve ç i ler i Bakanlı ının bildirimine üzerine Danı tay tarafından karar verilmektedir (md.18).

Köy meclisinin feshedilebilmesi için meclisin kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal etmesi ve bu durumun köye ait i ler i sekteye veya gecikmeye u ratması ya da meclisin verilen görevlerle ilgili olmayan siyasî konularda karar alması gerekmektedir. Bu durumların tespiti halinde meclis, valinin teklifi ve ç i ler i Bakanlı ının bildirimine üzerine Danı tay tarafından feshedilmektedir (md.19).

Bo alan meclisin ardından meclis çalı abilir duruma gelinceye veya yeni meclis seçimi yapıncaya kadar meclis görevi, mahallin en büyük mülki idare amirinin kamu görevlileri ya da bu göreve seçilme yeterlili ine sahip köy halkı arasından görevlendirece i üç ki i tarafından yürütülmektedir (md.20). Feshedilen meclisin yerine seçilecek meclis, kalan süreyi tamamlayana kadar görev yapmaktadır (md.19).

IV.3. Köyün Organlarına li kin Tasarı'daki Ortak Hükümler

Bu bölümde organlarla ilgili Kanun'da yer almamı ve ilk defa Tasarı'da ele alınan yeni düzenlemelerden bahsedilmektedir. Bunlar; köy organlarının tarafsızlı ı, geri ça ırma, görevden uzakla tırma ve davalarda temsil ilkesidir.

Organların tarafsızlı mını sa lamak amacıyla siyasi partilerin seçim zamanlarında aday göstermesi ve üyelerin görev süresi içerisinde bir partiye üye olmaları kesin hükümlerle yasaklanmaktadır (md.27).

Geri ça ırma ilkesi muhtar ve meclisin Kanun'la kendilerine verilen görevleri yapmamaları ve bu durumun kamu hizmetlerinde aksamaya sebep olması durumunda gerçekleştirilmektedir. Geri ça ırma i leminde süreç, köyün kayıtlı seçmen sayısının yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı ba vurusu ile ba lamaktadır. ikâyet halinde mahallin en büyük mülki idare amirinin bildirimine üzerine yetkili seçim kurulunca otuz gün içinde köyde halk oylaması yapılmaktadır. Seçmenlerin en az dörtte üçünün geri ça ırma yönünde karar vermesi durumunda ç i ler i Bakanlı ının bildirimine üzerine Danı tay'ın kararıyla ilgili organın görevine son verilmektedir. Ancak genel seçim tarihi üzerinden bir yıl geçmedikçe ve genel seçime bir yıldan az süre kalması durumunda geri ça ırma yapılamayaca ı gibi tekrar geri ça ırma yapılabilmesi için de ilkinin üzerinden bir yıl geçmesi gerekmektedir (md.28).

Görevden uzakla tırmada, görevleri ile ilgili bir suç sebebiyle haklarında soru turma veya kovu turma açılan köy organları veya bu organların üyeleri ç i ler i Bakanlı ı tarafından kesin hükme kadar görevlerinden uzakla tılmaktadır. Bu karar iki ayda bir gözden geçirilmekte ve devamında kamu yararı bulunmaması durumunda kaldırılmaktadır. Görevden uzakla tırılanlar hakkında kovu turma açılmaması, kamu davasının dü mesi veya beraat kararı verilmesi, davanın genel af ile ortadan kaldırılması veya görevden dü ürlülmeyi gerektirmeyen bir suçla mahkûm olunması durumlarında görevden uzakla tırma kararı kaldırılmaktadır. Görevden uzakla tırılan köy muhtarı, uzakla tırıldı ı dönem boyunca aylık ödene inin üçte ikisini almakta ve di er sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam etmektedir (md.29).

Davalarda Temsil yetkisi muhtarda olmakla birlikte, köy tüzel ki ili i ile davalı ve davacı olan muhtar ve köy meclisi üyeleri bu davalarda köy tüzel ki ili ini temsil edememektedir. Muhtarın köy tüzel ki ili i ile davalı ve davacı olması durumunda yetkili temsilci köy meclisince seçilmektedir (md.30).

V. KÖYÜN GELİR VE GİDERLERİ

Köyün gelirleri Kanun ve Tasarı'daki düzenlemeler çerçevesinde aşağıdaki tabloda sıralanmaktadır (442 md.17; md.33).

Tablo.3. Köyün Gelirleri

Kanun'da Köyün Gelirleri
<ul style="list-style-type: none">➤ İhtiyar meclisi tarafından köylüye salınacak para.➤ bu Kanuna göre alınacak ceza paraları.➤ Köy namına yazılı emlak ve arazi geliri.➤ Vakfedilen arazi ve emlak geliri.➤ Avarız gelirleri (a aç, arazi, emlak, para).➤ Hediye, ba ı lanmı para ve mallar.➤ Köy namına ekilen tarla geliri.➤ Köy tezgâh, ambar ve dükkân geliri.➤ Köy sınırı içindeki ta , kireç, tu la, kiremit, çorak, kil gibi ocaklardan alınacak para (nısıf kutru elliden yüz metreye kadar olanlardan).➤ Çay ve nehirler üzerindeki kayık ve sallardan alınacak para (Senenin altı ayı i leyenlere mahsustur. Bundan fazla i leyenler vilayet idarelerindedir.).➤ Köy sınırı içinde satılan hayvanlardan ve köyde satılmak için kesilen hayvanlardan alınacak para (zephyye resmi).➤ Köy sınırı içindeki sahipsiz a aç ve yemi lerin geliri.
Tasarı'da Köyün Gelirleri
<ul style="list-style-type: none">➤ Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılacak binde be oranında pay.➤ Bakanlıklar ve di er merkezi idare kurulu ları tarafından gönderilen tahsisli ödenekler hariç, il özel idarelerinin gerçekle en en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde biri oranında ayrılacak pay.➤ Kamu kurum ve kurulu larından proje kar ılı ı veya kar ılıksız aktarılan her türlü kaynak.➤ Ta ınmaz ve kira gelirleri.➤ Ücret tarifelerinden elde edilen gelirler.➤ Faiz ve ceza gelirleri.➤ Ba ı ve yardımlar.➤ Di er gelirler.

Ço u imece usulü ile yapılan köy i lerinin harcamalarını kar ılayabilmek amacıyla gerekli durumlarda kullanılmak üzere Kanun'da belirtilen köy gelir kaynaklarından önemli sayılabilecek olanlardan bazıları yukarıda sıralanmaktadır.

Uygulama sonuçları, köyün kendisine verilen çok sayıda önemli görevi yerine getirmesinin güçlü ünü ortaya koymaktadır. Bunun temelinde, nüfus ve alan boyutu küçük olan birçok köyün Kanun'da belirtilen hizmetleri, salma gelirleri ve imece yoluyla yerine

getirebilmesindeki imkânsızlık yatmaktadır [13]. Bu nedenle Tasarı'daki köy gelir kaynakları Kanun'dakinden tamamı ile farklıla tırılmı ve günün artlarına uydurulmaya çalı ılmı tır. İlk iki maddedeki payların hesaplanmasında "nüfus" kıstas alınmaktadır. Bu paylar kademelenme modeline ba lı olarak birinci grup köylerde köye ve köyün üyesi oldu u köylere hizmet götürme birli ine yarı yarıya, di er grup köylerde ise payın tamamı köylerin üyesi oldu u köylere hizmet götürme birliklerine aktarılmaktadır (md.33).

Kanun ve Tasarı'daki düzenlemeler kapsamında köyün giderleri aşağıdaki tabloda ele alınmaktadır (442 md.18; md.34).

Tablo.4. Köyün Giderleri

Kanun'da Köyün Giderleri
<ul style="list-style-type: none">➤ Köy muhtarının köy derne ince kesilen aylık veya seneli i.➤ Varsa kâtip aylı ı.➤ Köy namına yazılı veya vakıf emlak ve arazinin vergi ve ba ka masrafı.➤ Köyün mecburi i lerine lazım olacak paralar.➤ ste e ba lı iken mecburi yapılan i lere lazım olacak paralar.➤ Köy i ine bakacak adamların aylı ı.
Tasarı'da Köyün Giderleri
<ul style="list-style-type: none">➤ Köy binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.➤ Personel giderleri.➤ Her türlü altyapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.➤ Gelirlerin tahsili için yapılacak giderler.➤ Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ili kin giderler.➤ Dava, takip ve icra giderleri.➤ Bu Tasarı ve di er kanunlarla köye verilen görevlerin yerine getirilmesi için yapılan giderler.➤ Di er giderler.

Kanun'un 18. maddesine göre köy için harcanacak para köylünün iste ine ba lı olan ve olmayan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Köylünün iste ine ba lı olmadan harcanacak paralar yukarıda sıralanmaktadır. Köy idarelerinin iste e ba lı i ler için yaptı ı giderler, iste e ba lı harcamalar kapsamına girmektedir. Köy gelirleri öncelikle zorunlu hizmetler için kullanılmaktadır. Zorunlu i ler yapılmadan iste e ba lı i lere geçilmemesi esastır. Hatta vesayet makamları (vilayete ba lı olan köylerde vali, kazaya ba lı köylerde kaymakam'dır) köy bütçelerini onaylarken, zorunlu olmayan i ler için ayrılan ödene i zorunlu i ler için öngörülen bölüme aktarabilmektedir [14].

VI. KÖY BÜTÇESİ VE DENETİM

Kanun'da bütçe ile ilgili hükümlere yer verilmemektedir. Ancak bazı maddelerde köy hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olan paranın

muhtar tarafından ihtiyar meclisi kararına dayalı olarak toplanacağı ve harcama yetkisinin muhtarda olduğu görülmektedir. Ayrıca muhtar paranın harcanması ile ilgili ihtiyar meclisine kararlı sorumlu tutulmaktadır.

Bütçe ile ilgili hükümler Kanun'a dayanılarak çıkarılan 1942 tarihli Köy daireleri Hesap Talimatı'nda düzenlenmektedir. Köy ihtiyar meclisince onaylanan bütçede o yıl içinde toplanacağı ve harcanacağı tahmin edilen gelir ve gider tutarı, imcece yoluyla çalıştırılacakların hangi mevsimlerde kaç gün çalışacakları, salmanın kaç taksitte alınacağı ve taksit zamanları, bedenen çalışacakların gündelikleri gibi durum kıymetleri gösterilmektedir. Nahiye Müdürleri tarafından kaymakam veya valilere gönderilen bütçenin uygulanma süreci de mahallin en büyük mülki idare amirinin onayından sonra başlanmaktadır.

Tasarı'da birinci gruba giren köylere bütçe hazırlama zorunluluğu getirilirken ikinci ve üçüncü gruba giren köylerde gelir ve gider hesabı tutulması yeterli görülmektedir. Köy muhtarı tarafından hazırlanan bütçe tasarısı veya gelir-gider hesabının Kasım ayı sonuna kadar meclise sunulması gerekmektedir. Aralık ayı başında görüşülmeye başlanan bütçe, meclis tarafından aynen veya değiştirilerek kabul edilmektedir. Herhangi bir sebepten ötürü bütçenin kesinleşmesi durumunda önceki yıl bütçesinin uygulanmasına devam edilmesi planlanmaktadır. Uygulanan bütçenin kesin hesabının muhtar tarafından hesap döneminin bitiminden sonrakiubat ayı içinde meclise sunulması ve meclis tarafından kabul edilmesi gerekmektedir (md.35-36).

Köylerin bir önceki döneme ilişkin gelir ve giderleri ile toplam yatırım ve kesin hesaplarının çizilmesi Bakanlık tarafından birleştirilerek Haziran ayı içinde ilan edilmesi esaslı kabul edilmektedir (md.35).

Muhtar harcama yetkilisi olarak, kaymakam ve valilik tarafından yapılacak denetimlere tabi kılınmaktadır. Denetim sonucunda kamu zararı tespit edilmesi durumunda zararı karara başlamak amacıyla illerde valinin görevlendireceği kişilerden oluşan (vali yardımcısının başkanlığında defterdar, il özel idaresi genel sekreteri, mahalli idareler müdürü ve idare kurulu müdürü) bir komisyon kurulmaktadır. Komisyon kararlarına karşı yapılacak itirazlar, idare mahkemelerince sonuçlandırılmakta ve kamu zararı ilgililerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanunu hükümlerine göre tahsil edilmektedir (md.37).

2003 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesindeki düzenleme köy bütçesini mahalli idareler bütçesine dâhil etmemektedir [14]. Madde mahalli idareleri, yetkileri belirli bir coğrafî alan ve hizmetle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve

idareler ile sınırlı tutulmaktadır. Bu başlamada köy bütçe yapısı diğer mahalli idare birim bütçelerine göre daha basite indirgenmekte ve denetiminde de farklı bir yöntem uygulanmaktadır.

VII. D E R M A L H Ü K Ü M L E R

Köylerde ihale uygulamasına imkân tanıyıcı bir çerçeve çizmekte olan Tasarı ayrıca köye tanınan çeşitli alanlardaki muafiyetlere de açıklık getirmektedir.

VII.1. İhale Uygulaması

Kanun'da yer almayan bir başlıkta hüküm de ihale uygulamasıdır. Buna göre köyün her türlü alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve tasarrufları Tasarı'nın yasala masından itibaren çizilmesi Bakanlık tarafından bir yıl içinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir (md.38).

İhale yapılabilmesi için ihale komisyonu oluşturulması gerekmektedir ve komisyon görevini meclis icra etmektedir. Ayrıca ihalelerden hangi hallerde yasaklı olunacağı da ayrıntılı olarak düzenlenmektedir (md.39).

VII.2. Köye Tanınan Muafiyetler

Köyün kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık gelir getirmeyen tasarrufları ve bunların inşaat ve kullanımları ile ilgili makinesi alımı ve lemleri Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi de dâhil her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muaf tutulmaktadır (md.40).

Ayrıca Kanun'da da yer verilen düzenlemeye göre köy malını zarara uğratan kişiler devlet malını zarara uğratmış kabul edilmekte ve haklarında ilgili madde hükümlerine göre uygulama yapılmaktadır (442 md.8; md.48).

Tasarı ile Kanunu hükümlerine göre yıllık veya kısmi zamanlı olarak mimar, mühendis, veteriner, teknisyen, tekniker, köy kâtipi, bekçi, inşaatçı ve çoban çalıştırılması mümkün kılınmaktadır. Ücretlerin, Tasarı'da belirtilen miktarlar dikkate alınarak meclis tarafından belirlenmesi esaslı kabul edilmektedir (md.31).

VIII. KIRSAL ALAN YENİLEME PLANI VE KÖY YERLE M A L A N I T E S P İ T V E P L A N I

Tasarı'da köylerle ilgili kırsal alan yenileme planı ve köy yerleşim planı olmak üzere iki tür plan önerilmektedir. Kanun'da da yer alan köy yerleşim planının aksine kırsal alan yenileme planı köyler için ilk defa ele alınan bir konudur.

VIII.1. Kırsal Alan Yenileme Planı

Türkiye’de kırsal yerle imlerin plansız, da mık, küçük ve sayıca fazla olması ve köylerin önemli bir bölümünün yüksek, emli ve engebeli sahalarda kurulması fiziki ve sosyal altyapı hizmetlerinin sunumunun aksamasına sebep oldu u gibi kırsal yerle imlerin kalkınma açısından belirleyici olan ekonomik ölçe i yakalayamaması sonucunu da do urmaktadır. Ayrıca, kırsal yerle imlerin topo rafik konumu ve yapıla ma ekli do al afet kaynaklı riskleri arttırmaktadır. Di er taraftan, köylerde yeni yerle im yerleri belirlenmesi, imar planı yapımı ve kredili konut yapımı talebi de artmaktadır [15].

Tasarı’daki düzenlemeye göre köylerde; arazi toplula tırması, tarımda ortak kullanım alanları ve organize tarım, hayvancılık alanlarının olu turulması, yerle im alanları ve hayvan barınaklarının ayrılması, çevre düzenlemesi ve konut kültür ili kisini gözetecek ekilde yapıla manın sa lanması ve afet riski ta rıyan yerle im yerlerinin de i tirilmesi amacıyla kırsal alan yenileme plan uygulaması yapılması dü ünülmektedir. Kırsal alan yenileme planı uygulamasından il özel idaresi ve bunun nezdinde il genel meclisi sorumlu tutulmaktadır. Planın uygulanma sürecindeki masrafların %50’si il özel idaresi geriye kalanı ise vatandaş lar tarafından kar ılanacaktır. Planın köyün mal varlı ı, imar durumu, ye il alan varlı ı, ortak kullanılacak yapılar, tarihi ve kültürel yapıların korunması gibi hususları kapsayan analizleri ve alınması gereken tedbirleri içermesi önerilmektedir (md.41).

Tasarı’nın kırsal alan yenileme planı ile ilgili düzenlemesi 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 2010 yılında kapsamı geni letilen ve revize edilen “Kentsel dönü üm ve geli im alanı” ba lıklı 73. maddesi ile uyum sa layıcı niteliktedir. 73. madde kentin geli imine uygun olarak eskiyen kent kısımlarının yeniden in a ve restore edilmesini; konut alanları, sanayi ve ticaret alanları, teknoloji parkları ve sosyal donatılar olu turulmasını, deprem riskine kar ı tedbirler alınmasını veya kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönü üm ve geli im projeleri uygulanmasını öngörmektedir. 5302 sayılı 1 Özel dairesi Kanun’unun “Acil durum planlaması” ba lıklı 69. maddesi de il genelinde kaza ve kayıp oranını en aza indirebilmek amacıyla afet ve acil durum planları yapılmasını, gerekli ekip ve donanımın hazır bulundurulmasını ele almaktadır.

Söz konusu düzenlemeler birlikte de erlendirildi inde köyden ba layan ve il geneline yayılan çevre düzenleme ve koruma kültürünün hâkim kılınmaya çalı ıldı ı görülmektedir. Özellikle afet riski ile ba lantılı olarak konut in asına özen gösterilmeye çalı ılması sa lıklı kentle me adına atılan önemli bir adım olarak kar ımıza çıkmaktadır. Bu düzenlemelerle ilgili üzerinde önemle durulması gereken husus, kente yönelik

yenileme çalı malarının mahalli idare birimlerinin koordinasyonu çerçevesinde yapılması gerekti idir. Koordinasyon, hizmetlerdeki bütünlü ü sa layaca ı gibi uyumu da beraberinde getirecektir.

VIII.2. Köy Yerle im Planı

Kanun’a göre köy yerle im planı, köy yerle ik ve geli me alanını içermektedir (442 Ek md.9). Yerle im planı ile ilgili bir çerçeve sunan Kanun’daki düzenlemeden farklı olarak Tasarı’da ayrıntıya yer verilmektedir. Buna göre köy yerle im planı, köyün yerle ik alan sınırını, bu alan içerisindeki yerle im parsellerini, hâlihazır konut ve di er yapılarda ortak kullanımda olan yapıların yerle im düzenini, köy içi yolları ve ba lantıları göstermektedir (md.42).

Kanun’daki düzenlemeye göre köy muhtarı, ihtiyar meclisinin olumlu kararı üzerine, köy yerle im planının yapılmasını ba lı bulundu u mülki idare amirinden talep etmektedir. Bu amaç çerçevesinde valilikçe bir komisyon olu turulmaktadır. Komisyon da vali yardımcısı ba kanlı ında Maliye, Bayındırlık ve skân, Tarım, Çevre ve Orman Bakanlıkları ve Tapu Kadastro Genel Müdürlü ü, mahalli kurulu ların birer teknik elemanı ile köy temsilcisi bulunmaktadır. Gerekli durumlarda di er kurulu lardan da uzman ki iler ça rılabilmektedir. Köyün konut ve genel ihtiyaçları dikkate alınarak komisyon tarafından yerle im planı hazırlanmaktadır. Planın köy muhtarlı ına tebli inden itibaren otuz gün içinde itiraz edilmesi durumunda itiraz on be günlük süre zarfında valilikçe karara ba lanmakta ve bu karar kesin kabul edilmektedir (442 Ek md.9-11) .

Tasarı’da belirtilen yerle im planı hazırlama komisyonu il özel idaresi, bayındırlık ve iskân il müdürlü ü, tarım il müdürlü ü ve vali tarafından belirlenecek di er kurulu temsilcileri ile köy muhtarlarından olu maktadır. Plandan sorumlu olan il özel idaresince olu turulan komisyon çalı masını köyün mevcut yerle imi, geli me durumu ve konut ile di er ihtiyaçlarını göz önüne alarak düzenlemektedir. l genel meclisinin onayından sonra yürürlü e giren yerle im planına kar ı köy muhtarının otuz gün içinde valili e itiraz dilekçesi yazabilme hakkı bulunmaktadır. tirazın, il genel meclisinin ilk toplantısında öncelikle karara ba lanması gerekmektedir (md.42).

Kanun’a göre köy tüzel ki ili ine dâhil edilen ta nınmazların tapuya tescil ettirilebilmesi için valinin Maliye Bakanlı ından görü alması gerekirken, Tasarı ile görü alma i lemüne son verilmektedir (442 Ek md.12; md.42).

Kanun’da köy meclis kararı ile köy yerle im planında belirtilen parsellerin rayiç bedel üzerinden satılması ve elde edilen de erlerin köyün imar i lerinde kullanılmak üzere köy sandı ına yatırılması gerekti ine

aret edilmekte, Tasarı ile bu bedelin %50'si il özel idaresine kalan %50 de ilgili köy tüzel ki ili i hesabına aktarılmaktadır (442 Ek md.13; md.42).

IX. D ER KURULU LARLA L K LER

Tasarı'da, Kanun'dan farklı olarak, köylerin il özel idaresi, belediye ve köylere hizmet götürme birlikleri ile olan ili kileri ele alınmaktadır. Buna göre köyler, ba lı oldukları ilçede kurulan köylere hizmet götürme birliklerinin do al üyesi kabul edilmektedir. Ayrıca köy, meclis kararı ve mahallin en büyük mülki idare amirinin onayı ile görev ve sorumluluk alanına giren konularda a a ıda belirtilen hususları yapmakla yetkili kılınmaktadır (md.44):

➤ 1 özel idaresi ve köylere hizmet götürme birliklerine ait yapım, bakım, onarım ve ta ıma i lerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kurulu lar ile ortak hizmet projeleri gerçekle tirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde i , i in yapımını üstlenen kurulu un tâbi oldu u mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılmaktadır.

➤ ikinci ve üçüncü grupta yer alan köylerde temel altyapı hizmetlerinin il özel idarelerince sunulması esastır. Hizmet sunumu için il özel idaresinin yıllık yatırım programında gerekli planlamanın yapılması gerekmektedir.

➤ 1 özel idaresi ve köylere hizmet götürme birliklerine ait aslı görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynı ihtiyaçları kar ılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir. Belediyeler, il özel idareleri, köylere hizmet götürme birlikleri, di er köyler ve kamu kurumu niteli indeki meslek kurulu ları ile ortak hizmet projeleri gerçekle tirebilir.

➤ Kendilerine ait ta ınmazları, il özel idaresi ve köylere hizmet götürme birliklerine aslı görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak devredebilir veya süresi yirmi be yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu ta ınmazlar aynı kurulu lara kiraya da verilebilir. Ta ınmazların tahsis amacı dı nda kullanılması hâlinde, tahsis i lemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda aynı esaslara göre yeniden tahsis imkânı mümkündür.

X. TÜRK YE KÖYLER B RL

Tasarı'nın 45. maddesinde düzenlenen birli in kurulu amacı, köylerin menfaatlerini korumak, rehberlik etmek, köyler arasında yardımla ma ve i birli ini te vik etmek, iyi uygulama örneklerini yaygınla tırmak, personelin e itimini sa lamak, köylerle ilgili kanun hazırlıklarında görü bildirmektir.

Türkiye'de sadece bir tane kurulacak olan bu birli in merkezi Ankara'dır. Organları ise ba kan, meclis ve encümandır.

Ba kan, birlik idaresinin ba ı ve tüzel ki ili inin temsilcisidir. Meclis, birli in karar organıdır. Ba kanı, birlik ba kanıdır. llerden her be yüz köy için bir üye olmak artıyla köy muhtarları arasından seçilecek üyelerden olu maktadır. Be yüzden az köyü olan iller bir üye ile temsil edilmektedir. Encümen, birlik ba kanı ve meclis tarafından meclis üyeleri arasından gizli oyla bir yıllık ına seçilen dört üyeden olu maktadır.

Liste usulü sıralanan Birlik organlarının görevleri a a ıdaki tabloda ele alınmaktadır. Birlik ba kanı ile ilgili açık hüküm bulunmayan hallerde Tasarı'nın muhtarla ilgili hükümleri; meclisle ilgili düzenlenmemi hususlarda ise Tasarı'nın köy meclisine ili kin hükümleri uygulanacaktır.

Tablo.5. Birlik Organlarının Görevleri

Ba kann Görevleri
➤ Birli i yönetmek.
➤ Birli in hak ve menfaatlerini korumak.
➤ Bütçeyi ve kesin hesabı hazırlamak, uygulamak, izlemek, de erlendirmek ve meclise sunmak.
➤ Birli i temsil etmek veya vekil tayin etmek.
➤ Birlik meclisine ve birlik encümenine ba kanlık etmek.
➤ Birli in ta ınır ve ta ınmaz mallarını idare etmek.
➤ Birli in gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
➤ Yetkili organların kararını almak artıyla sözleşme yapmak.
➤ Birlik meclisi ve birlik encümeni kararlarını uygulamak.
➤ Birlik meclis ve encümeninin yetkisi dı nda kalan di er ödenek aktarmalarını yapmak.
➤ Birlik personelini atamak.
➤ Birli i denetlemek ve artsız ba ı ları kabul etmek.

Meclisin Görevleri
➤ Bütçe ve kesinhesabı kabul etmek.
➤ Bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
➤ Ta ınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına karar vermek.
➤ artlı ba ı ları kabul etmek.
➤ Birlik ba kanlık divanını ve birlik encümen üyelerini seçmek.
➤ Birlik tüzü ünü kabul etmek.
➤ Birlik tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
➤ Birlik ba kanıyla birlik encümeni arasındaki anlaşmazlıkları karara ba lamak.
➤ Birlik ba kan ve encümen üyelerinin huzur hakkını belirlemek ve personel ücretlerini tespit etmek.

Tablo.5. Birlik Organlarının Görevleri (devam)

Encümenin Görevleri
➤ Bütçe ve kesinhesabı inceleyip birlik meclisine görüş bildirmek.
➤ Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
➤ Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
➤ Taınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına ilişkin meclis kararlarını uygulamak.

Gelirleri: Üye köylerin aylık üye aidatı, taınmaz malların kira, satım ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler; kira ve faiz gelirleri; bakiyeler ve diğer gelirlerdir.

Giderleri: Hizmet giderleri, birliğin personeline ödenen ücret; seçilmiş organlarının üyelerine ödenen huzur hakkı, yolluk; hizmete ilişkin eğitim harcamaları; birliğin hizmet binalarının, tesislerinin, araç ve gereçlerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler; sigorta giderleri; dava takip ve icra giderleri; avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri; kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri; temsil, tören ve ağırlama giderleridir.

Denetim, İçişleri Bakanlığıınca yapılmaktadır. Sayı tay denetimine tabi tutulmamaktadırlar. Tespit edilen kamu zararının, zararın oluştuğutarihten itibaren ilgililerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanunu hükümlerine göre tahsil edilmesi ilkesi benimsenmektedir.

XI. GENEL DÜZENLEME VE DAR YAPTIRIM YETKİSİ

Tasarı köy meclisine kanunlara aykırı olmamak ve mahallin en büyük mülki idare amirinin onayını almak artı belli konularda genel emir çıkarma ve düzenleme yapma yetkisi vermektedir (md.46). Bu konular şunlardır:

- Köy içi ulaşımların temini.
- Su kaynaklarının korunması ve su besekesinin kullanımı.
- Kamu yapıları ve ortak hizmet alanlarının kullanımı.
- Kamu düzeninin sağlanması.
- Genel sağlık ve çevrenin korunması.

Yukarıda belirtilen alanlardaki emir ve yasaklara uymayanlar hakkında 5236 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine göre yaptırım uygulanmaktadır.

Tasarı'nın yasallaşmasından itibaren İçişleri Bakanlığıınca, ilgili kurumların görüşleri alındıktan sonra, hazırlanacak yönetmeliklerle ilgili konuların bakiyeleri şunlardır:

- Köy kurulmasına ilişkin usul ve esaslar.
- Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin özel idare bütçelerine aktarılması, ödeneğin köy ve mahalle muhtarlarına ödenmesinin usul ve esasları.
- Köy ve mahalle muhtarları ve ihtiyar heyetleri tarafından verilecek resmi evrakta ait basılı kâğıtların tip, örnek ve bedellerine ilişkin hususlar.
- Köylere tahsis edilecek kadroların unvanlar itibarıyla sayıları, dereceleri ve çalışmaları usul ve esasları, çalışanlarla yapılacak sözleşmelerin kapsamı, süresi ve ekli.
- Köy bütçesi ile kesin hesap muhasebe işlemlerine ilişkin esas ve usuller ile İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanacak köylerin mali durumuna ilişkin rapor.
- Denetimin usul ve esasları, zamanı, denetimde görevlendirilecek kişiler ve oluşacak kamu zararının tahsil usulü gibi hususlar.
- Köyün her türlü alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taınması.
- Kırsal alan yenileme ve köy yerleşim planına ilişkin esas ve usuller.

XII. SONUÇ

Çıkarıldığı dönemde önemli yenilikler getirmiş olan Kanun'un [10] yürürlük tarihinden sonra iki yeni Anayasa yürürlüğe girmiş ve mahalli idarelerin diğer birimleri olan il özel idaresi ve belediyeler ile ilgili kanunlar yeniden düzenlenmiştir. 1982 Anayasasına göre bir mahalli idare birimi olan köylerin, Anayasa'nın 127. maddesindeki ilkeler doğrultusunda ve kamu yönetimi düzeyindeki değişime uygun olarak katılımcı bir anlayışla yeniden düzenlenmesi anayasal bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu reformu kapsamında köy yönetimini çağın şartlarına uygun olarak yeniden düzenlemeyi hedefleyen Tasarı önemli yenilikler getirmektedir. Tasarı'daki düzenlemeler, kırsal alanda yarıyanların refahını artırmak, sosyal ve kültürel gelişmelerine katkıda bulunmak, kır-kent arasındaki farklılığı azaltarak kırsal kesimde kendi kendine yetenebilir birimler oluşturmak ve

kentlile me olgusunu kıra yayarak ya am düzeyini ça da la tırmak amacı ta ıaktadır [17].

Tasarı'da köyler nüfuslarına göre gruplandırılmaktadır. Nüfusa göre kademelendirilen köyler içerisinde az nüfusa sahip olanlar için köylere hizmet götürme birliklerinin aktif olması planlanmaktadır. Böylece ölçek ekonomisinden faydalanılarak daha az maliyetle daha fazla ve etkili hizmet üretimi gerçekleştirilmek istenmektedir.

Tasarı ile muhtar ve ihtiyar meclisi asıl i levlerini yapabilecek konuma getirilmekte ve yeterli gelir kaynakları ile yetkilendirilmektedir [16]. Özellikle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artındaki görevle orantılı gelir kayna ına sahip olunması ilkesine uygun olarak gerekli iyile tirmeler yapılmaya çalı ılmaktadır. Yetersiz olan imece ve salma gibi gelir kaynakları yerine sabit, sürekli ve yeterli gelir kaynaklarına sahip olunması, ihtiyaçlara uygun ve kaliteli hizmet yapılmasını sa layacaktır. l özel idareleri ve belediyelere aktarılan genel bütçe vergi gelirleri payından köylerinde faydalanmasının önü açılmaktadır. Köylerin hizmet ve gelir açısından güçlendirilmeye çalı ldı ı Tasarı, subsidiarite (Hizmette halka yakınlık ya da hizmette yetkinin, gerçekleştirilecek kamusal hizmete en yakın yönetimce kullanılmasını ifade eden ilkede temel amaç, hizmetin gerçekleştirilmesinde yetersiz kalındı ında ya da gerekli durumlarda üst yönetimin devreye girmesidir [18]) ilkesinin de gerçekleştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

Tasarı köyleri mahalli idare birimi olarak tanımlamaktadır. Kanun ise köyleri bir mahalli idare birimi olarak kabul etmekle birlikte muhtarı devlet memuru olarak görmekte ve devlete ait görevlerini sayarak ikili bir yapının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (442 md.10, md. 36). Tasarı'da bu kapsamda de erlendirilebilecek tek düzenleme "mahallin mülki memurunca verilecek görevleri yapar" hükmüdür (md.23). Kısacası Tasarı muhtarın apkasını tek apkaya indirmekte; mülki sistemle köy yönetiminin do rudan ili kisini kesmektedir. li ki yalnızca vesayet ili kisi olarak kesinle tirilmektedir.

Muhtar ve meclise ili kin geri ça ırma mekanizması önemli bir düzenlemedir ve Türk idari sisteminde bir ilk olması nedeniyle üzerinde önemle durulması, olumlu ve olumsuz yanlarının tartışılması gereken bir maddedir. Özellikle nüfusu az olan köylerde bu uygulamanın suistimal edilmemesine özen gösterilmelidir. Bununla birlikte halkın kamu hizmetlerine katılımını ve hizmeti sorgulamasını sa layan bir düzenleme olarak da, idari sistemimiz açısından sorumluların daha dikkatli olmasını sa layacak bir maddedir.

Tasarı ile köy derne i uygulamasına son verilmekte ve organların seçimle göreve gelmesi ilkesi

kabul edilmektedir. Türkiye Köyler Birli i, hizmet uygulamalarında ortaya çıkan bir çözüm üretme merkezi olarak de erlendirilmektedir.

Tasarı, kırsal ekonomilerin geli tirilmesini, kırsal alana hizmet ve altyapı sunumunun etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini, küçük ve da ınık kırsal yerle im yapısından kaynaklanan sorunların çözümünde kamusal hizmetlerin maliyet etkinli inin artırılmasını hedeflemektedir. Temeli 1960 sonrası planlı döneme dayanan bu hedef do rultusunda merkez köy, köy-kent gibi kalkınma modelleri olu turulmu tur. O dönemde, kırsal alanlarda ya am kalitesinin artırılmasına yönelik geli tirilen bu modeller vasıtasıyla temel sorunun çözüme ula tırılması amaçlanmı tur. Ancak kalkınma, planlama ve uygulamayla ilgili geli meler sınırlı kalmı , köy yerle im birimlerinin sadece %1'i planlı yerle ime kavu abilmi tir [15]. Tasarı planlı dönem sonrası çalı maların hedefi ile ba lantılı olarak ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan derin farklılıklar ta ıyan köyler arasındaki farklılıkları azaltıcı tedbirler geli tirmektedir. Özellikle, çe itli sebeplerle bölünen topra ın verimini artırıcı reformlar desteklenmekte ve da ınık yerle imi olan köylerin konut politikalarıyla düzenli bir yerle im modeline ula tırılması istenmektedir [19]. Köy imar durumunu düzenlemek amacıyla ça da planlar yapılması amaçlanmakta ve bunları yürütecek teknik eleman istihdamına da olanak sunulmaktadır.

Kırsal alan yenileme planı ile ilgili üzerinde önemle durulması gereken hususlardan biri afet riski ta ıyan yerlerde uygulanacak düzenlemelerdir. Köyün ba ka yere ta ınması durumunda köylü ile nasıl bir uzla maya varılaca ı önemlidir. Ayrıca mimari ve kültürel açıdan önem ta ıyan, korunması gereken ya da turizmin geli mesi açısından potansiyeli bulunan köylerin görünümünün ve fiziki ko ullarının iyile tirilmesi, tarihi ve mimari de er ta ıyan binaların restore edilmesi ve korunması, uygun olanların turizm amaçlı kullanıma açılmasına yönelik projelerin gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir [15]. Özellikle turizme yönelik yapılacak düzenlemeler köy halkına yeni gelir kapıları açılmasını sa layacaktır.

Tasarı, toplumsal yapıyı ulusal amaçlar do rultusunda ileri götürücü, köyü kendi öz karakteri içinde temel bir üretim birimi olarak de erlendirici ve köydeki mevcut potansiyeli harekete geçirici hükümler içermektedir [19]. Türkiye'nin önemli yerle im birimlerinden biri olan köylerin Kanun'daki eksiklikleri gideren bir düzenleme ile ça ın artlarına uygun, daha ya anılabilir ve tercih edilebilir bir konuma getirilmesi hedeflenmekte ve bu anlamada önemli bir adım atılmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Ecemi , M. (2008). Yeni Köy Kanunu Hazırlanırken. *Türk dare Dergisi*, (460), 1-10.
- [2] Toprak, Z. (2006). *Yerel Yönetimler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- [3] Kavruk, H. (2004). *Köy ve Mahalle: Yerle im ve Yönetim Birimi*. Ankara: Odak Yayınları.
- [4] Gözübüyük, . Köy Kanunu Tasarısı. (<http://kamyon.politics.ankara.edu.tr/dergi/belgeler/sbf/27.pdf>). [15.04.2010].
- [5] (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8428>). [28.01.2011].
- [6] Yalçında , S. (1998). Yerel Demokrasinin Örgütlenmesi ve Yerinden Yönetimin Geli tirilmesi Açısından ‘Muhtarlık’ Kurumu. *Ça da Yerel Yönetimler*, 7(3), 37-56.
- [7] Özefe, . (2005). Köy dairelerinin Sorunları ve Yeniden Yapılanma. (Ed.: Özgür, H. & Kösecik, M.). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I*. Ankara: Nobel Kitabevi, 513-538.
- [8] Ya ayan, S. (1991). Köy Nüfusunun Genel Nüfus çindeki Yeri. *Türk dare Dergisi*, (393), 81.
- [9] Çamur, C.K. (2002). Köy Yönetimi ve Mekânsal Planlama: Köy Yapısının Sürdürülebilirli i. *Amme daresi Dergisi*, 35(4), 83-89.
- [10] Urhan, V.F. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması. *Sayı tay Dergisi*, (70), 90-101.
- [11] Güler, B. (1992). Belediye le Süreci Hakkında. *Amme daresi Dergisi*, 25(3), 73-76.
- [12] Eryılmaz, B. (2010). *Kamu Yönetimi*, Ankara: Okutman Yayınları.
- [13] Hondu, S. (1990). Köy Muhtarlı ndan Çıkarma. *Türk dare Dergisi*, (389), 31-40.
- [14] Kele , R. (2009). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. stanbul: Cem Yayınevi.
- [15] T.C. Ba bakanlık Devlet Planlama Te kilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, (<http://sgb.tarim.gov.tr/mevzuat/YPK/20060204-9-2.pdf>). [22.03.2010].
- [16] Özgür, H. & Kösecik, M. (2007). Yerel Yönetimlerde De i im Sürecinde Uygulamadan Gelece e. (Ed.: Özgür, H. & Kösecik, M.). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-II*. Ankara: Nobel Kitabevi, 788-816.
- [17] Çolako lu, E. (2007). Kırsal Kalkınma Problemine Bir Çözüm Aray ı Olarak Köy-Kent Projesi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 187-202.
- [18] Barlas, E. & Karagöz, B. (2007). Subsidiarite lkesi: Kavramsal Bir Çerçeve. *Gaziosmanpa a Üniversitesi Sosyal Bilimler Ara tırmaları Dergisi*, (1), 155-174.
- [19] Ki io lu, G.V. (1991). Köy Kalkınmasına Yeni Bir Yakla ım. *Türk dare Dergisi*, (391), 164-166.

İgili Mevzuat

5442 sayılı 1 daresi Kanunu (18.06.1949 Tarih ve 7236 sayılı Resmi Gazete)

442 sayılı Köy Kanunu (07.04.1924 Tarih ve 68 sayılı Resmi Gazete)

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 Tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete)

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (24.12.2003 Tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete)

Köy daireleri Hesap Talimatnamesi (21.01.1942 Tarih ve 5012 sayılı Resmi Gazete)

Rüveyda KIZILBO A

(ruveyda.kizilboga@gmail.com)

She was graduated from stanbul Kadir Has High School in 1999, finished her bachelor’s degree in Sakarya University, Faculty of Economics and Administrative Sciences in 2003. She has graduate degrees from Marmara University, Institute of Social Sciences (MA in Local Government and Decentralization). Her doctoral studies continue at Marmara University, in the same department. Her specific research fields are audit, internal audit, performance audit and the financial structure of local government.